ė imas į vidinį kiemą. Šis rūsys ištirtas dar ne visas (neatidengta jo vakarinė dalis). Ši patalpa išsiskyrė ypatinga švara. Nei ant akmenų grindinio, nei ant giliau esančios senesnės aslos nėra sluoksnio su radiniais (ant senosios aslos rasti tik keli' statinių dugnų fragmentai).

Koklių, tik: vėlesnių, rasta ir kitose patalpose. Griuvenose, kuriomis užverstos patalpos, aptikta grindų plytelių, marmurinių apdailos detalių, akmeninių durų ir langų apvadų, vinių, kitų su statyba susijusių daiktų. Atskirai paminėtini geležiniai pinigų kalyklos štampai.

Pietinis rūmų korpusas pastatytas kalvos pašlaitėje. Po jo pietinės sienos pamatais paklota eilė gulsčių rąstų. Šis gotikinis mūras datuotas XV a. pirmąja puse.

Statant gotikinių rūmų pietinį korpusą, buvo sugriauti ankstesni mūriniai pastatai. Jų liekanų aptikta keliose vietose šio korpuso rūsių viduje, taip pat išorėje - pelkėtame upelio slėnyje, esančiame į pietus nuo rūmų.

Rūmų pietinė siena turėjusi kontraforsą (?), kuris nuardytas dar XVII a., aptikti prie pietinės sienos buvusio (XVI a. pastatyto) priestatėlio bokštelio pamatai (jis matomas ir XVIII a. pabaigos rūmų piešiniuose).

Algirdas Žalnierius

KAUNO SENAMIESČIO 24 KVARTALO IR VILNIAUS GATVĖS Nr. 22 IR 24 SKLYPO ARCHEOLOGINIAI KASINĖJIMAI

1988 m. PRPI archeologai Kauno senamiestyje tyrė 24 kvartalą ir sklypą Vilniaus gatvėje Nr. 22-24.

Senamiesčio 24 kvartalas yra pietrytinėje jo da-

lyje. Jį riboja Nemuno, Druskininkų, Puodžių, Birštono gatvės. Kvartalas užstatytas nedidelio tūrio mediniais ir mūriniais pastatais, jo plotas - 5524 m^2. Iškastas vienas 55 m^2 plotas ir 27 įvairaus dydžio perkasos kvartalo dalyse, laisvose nuo užstatymo ir inžinerinių komunikacijų. Bendras ištirtas plotas - 320 m^2.

Kultūrinių sluoksnių storis kvartale svyruoja nuo 1,1 iki 2,4 m. Jis ploniausias šiaurinėje ir pietinėje kvartalo dalyje, storiausias - kvartalo centre. Apie 50 % sluoksnio sudaro XIX-XX a. supilta dalis. Kai kur jis sudaro net 70 % klodo storio. Beveik visame kvartale pirminį žemės paviršių dengia 30-50 cm storio pilko priemolio sluoksnis. Jis puruš, be priemaišų ar tarpsluoksnių. Be to, daugelyje vietų šis sluoksnis neturi aiškios ribos su geologiniais sluoksniais. Tai daržų ar sodų žeme. Pagal archeologinius radinius (buitinės keramikos ir koklių šukės) šį sluoksnį galima datuoti XV-XVIII a.

Seniausiais žmonių veiklos pėdsakais reikėtų laikyti kvartalo pietrytiniame kampe rastus židinio ar laužavietės pėdsakus.

Tai apie 1 m pločio ir 20 cm gylio duobė, užpilta degėsių, pelenų ir maišytos žemės sluoksniais. Juose aptikta šlako gabaliukų ir šukių, kurias galima datuoti XIV a.

Aiškesni XVI-XVII a. užstatymo pedsakai, rasti prie Nemuno gatvės, kuri iki XIX a. buvo pagrindinis kelias į Vilnių. Tai medinio užstatymo pėdsakai ir lauko riedulių grindinio liekanos. Grindinių rasta ir pietvakarinėje kvartalo dalyje, bet jie datuotini XIX a. Vienintelis mūrinis pastatas stovėjo Nemuno ir Dubysos gatvių kampe. Kasinėjimų metu čia aptikti užpilti cilindriniais skliautais perdengti rūsiai pagal mūrijimo techniką ir plytų matmenis datuojami XVII a.

Pagrindinę archeologinių radinių dalį sudaro įvairi buitinė keramika, plokštiniai ir puodyniniai kokliai, būdingi visam Kauno senamiesčiui.

Tyrinėtas kvartalas - priemiestinė senojo Kauno dalis, kurioje iki XIX a. buvo miesto daržai ar sodai

o sodybos - tik prie kelio, vedančio į Vilnių.

Vilniaus gatvės Nr. 22-24 sklypas yra centrinėje Kauno senamiesčio dalyje, šalia Rotušės aikštės ir katedros. 1987 m. ruošiantis pertvarkyti čia esantį skverą, buvo numatyta nukasti žemės paviršių iki dabartinio Vilniaus gatvės lygio. Archeologiniai tyrinėjimai buvo vykdomi dviem etapais. Pradžioje, archeologui prižiūrint, 700 m^2 plote mechanizuotai nukasti 0,4-1,0 m storio XIX-XX a. supilti sluoksniai. Po to ištirtas 250 m^2 plotas tose vietose, kur buvo išlikęs kultūrinis sluoksnis.

Kultūrinių sluoksnių storis sklype labai nevienodas. Prie Vilniaus gatvės jo storis siekė 1,0-1,3 m. Virš pirminio žemės paviršiaus buvo atkasti sudegusių pastatų pėdsakai-židinių ar laužaviečių vietos, molinės aslos pėdsakai, šiukšlių duobės. Sklypo pietrytiniame kampe, prie Vilniaus gatvės, stovėjęs medinis gyvenamasis namas (sudegęs XVI a. pradžioje). Pastato vakarinis šonas buvo apie 5 m į vakarus nuo architektūros paminklo - Vilniaus gatvės namo Nr. 22 sienos. Pastato grindys buvo klotos lentomis. Patalpoje arčiau Vilniaus gatvės stovėjusi krosnis, mūryta iš puodyninių koklių. Pastato kiemas grįstas akmenimis, su vandens nutekėjimo lataku viduryje. Į vakarus nuo grindinio XV-XIX a. stovėjo tik mediniai pastatai.

Šiaurinėje sklypo dalyje XV a. buvo iškastos 2-3,5 m gylio duobės. Duobių dugne gulėjo suversti sudegę rąstai ir lentos. Galbūt duobių šlaitai buvo sutvirtinti medinėmis konstrukcijomis, bet pagal išlikusius pėdsakus sunku spręsti apie duobių paskirtį. Visos duobės XVI a. pradžioje užpiltos žvyru ir maišyta žeme.

Sklype surinktas vienas didžiausių ir turingiausių XIV a. antrosios pusės - XVII a. buitinės keramikos ir koklių rinkinių Kaune.

XIV a. sluoksniuose ir šiukšlių duobėse rasta labai įvairiai puoštų virimo puodų šukių. Kai kurių in-

dų ornamentika labai artima Kauno pilies XIV a. keramikai. Kitą keramikos grupę sudaro redukcinėje aplinkoje degtų ir glazūruotų indų šukės, jų aptikta tik keletas. Sudegusių pastatų grindų lygyje rasta ir XIV a. pab. sidabrinė lietuviška moneta. Jos averse yra ietigalis su kryžiumi, reverse - Gedimino stulpai.

Ypač turtingas XVI a. koklių rinkinys. Tai "loviniai", plokštiniai ir puodyniniai kokliai, tiek glazūruoti, tiek neglazūruoti. Jie puošti religinėmis ir pasaulietiškomis scenomis, augaliniais, gyvuliniais ir heraldiniais motyvais. Daugumos glazūravimas yra polichrominis.

Archeologiniai kasinėjimai leido patikslinti ir architektūros paminklo-vadinamosios "Karališkos karčiamos" statybos pradžią. Pagal kultūrinius sluoksnius ir radinius, šis pastatas statytas ne anksčiau kaip XVI a. antrame ketvirtyje. Tyrinėtas sklypas - vienas iš nedaugelio senamiesčio centrinėje dalyje, kuriame XIV-XVIII a. statyti tik mediniai pastatai. Nors sklypo šiaurės vakarų kampe rastas XVII-XIX a. mūrinis rūsys su skliautais, bet virš jo, sprendžiant iš rūsio konstrukcijos, irgi stovėjo medinis pastatas.

Algirdas Žalnierius

KAUNO PILIES TERITORIJOS TYRINĖJIMAI

1985 m. buvo pradėti paruošiamieji Kauno pilies mūrų konservavimo ir restauravimo darbai. Iki 1989 m. buvo patikrinta šeštajame ir septintajame dešimtmetyje vykdytų restauravimo darbų kokybė, atlikti konstruktyviniai ir cheminiai mūrų tyrimai. Ruošiant pilies konservavimo ir restauravimo pasiūlymus, pritrūko duomenų apie pilies kiemo ir išorės pirminius lygius, fosos profilius. Ankstesnių archeologinių kasinėjimų duomenų nepakako.